

Адыгэ Республика Макъ

Бэдзэогъум и 27-р — Адыгейм
къэралыгъо гъэпсыкэ иэ зыхъугъэ Маф

1923-рэ ильесым
пъэтхапэм
къышегъэжьагъэу къыдэкы

№ 73 (22522)

2022-рэ ильес

Гъубдж

МЭЛЫЛФЭГЬУМ и 26-рэ

ОСЭ Гъэнэфагъэ ииэп
къыхэтыутыгъэхэр ыкчи
нэмькі къэбархэр тисайт
ижъугъотэштых
WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаэм и Правительствэ игъэзет

Мэлышфэгъум
и 26-р —
радиация
авариехэм къы-
зыдахыгъэхэм
ядэгъэзыжын
хэлэжьагъэхэм
я Маф, аш фэдэ
тхъамыклагъохэм
ахэкодагъэхэр
агу къызыща-
гъэкыжырэ
Маф

Адыгэ
Республикаэм
шыпсэухуу
льытэныгъэ
зыфэтшыхэрэ!
Тичыпшэгъу
льапшэхэр!

1986-рэ ильесым мэлышфэ-
гъум и 26-р цыфлэлэпкыны
итарих хуугъэшэгъэ гомылукэ
хэхьаг. Мы мафэм Чернобыль-
скэ АЭС-м къыщыхуугъэ ава-
риер дунаимкэ анах техноген-
на тхъамыклагъохуу хуугъэ.

Чернобыль къыщыхуугъэ
тхъамыклагъор туугу къэдгээ-
кыжьээ, лыгъэ зезыхъээз,
зыпсэ емьблэжьэу ядернэ
аварием къызихыгъэхэм ядэ-
гъэзыжын хэлэжьагъэхэм
ильес къэс ягугуу шүүкэ тэшь,
цыфхэр къагъэнэжхээз зыпсэ
зытгъэхэм шыхъашэ афэтшы.

Лыхъужынгъэрэ посэмы-
блэжьынгъэрэ къызихыгъэфа-
гъэхэр егашшэм ныбжыккэхэм-
кэ щысэтехыпэу щытыштых.

Радиация авариехэм къыз-
дахыгъэхэм ядэгъэзыжын
хэлэжьагъэхэм псаунигъэ пытэ
ялэнэу, ягъашэ къыхъэ хъунэу,
шюу щылэр къадехуунэу таф-
льо!

Адыгэ
Республикаэм
и Лышхъэу,
Урысые политическе
партиеу «Единэ Россинэ»
и Адыгэ шьольыр къутамэ
и Секретарэр
Къумпыл Мурат

Адыгэ
Республикаэм
и Къэралыгъо Совет —
Хасэм и Тхъаматэу
Владимир НАРОЖНЫЙ

Къумпыл Мурат ПШЬЭРЫЛХЭР КЪЫГЪЭНЭФАГЬЭХ

Адыгейм и Лышхъэу Къум-
пыл Мурат мы юфхъабзэр
зэрищааг. Зэхэсигъом хэлэ-
жьагъэх Адыгэ Республикаэм и
Премьер-министрэ ишьэрэйль-

хэр зыгъэцкээрэ Кээрэшэ Ан-
заур, федеральнэ инспектор
шыхъаэу Сергей Дрокинир,
АР-м и МВД, АР-м и Прокура-
турэ, муниципалитетхэм япа-

Мы ильесыр къизихъагъэм къышегъэжьагъэу
гъогухэм тхъамыклагъоу къащыхуугъэхэм,
ахэр къэмгъэхуугъэнхэмкэ юфхъабзэу зэ-
рахъан фаехэм, къэлэцыккүхэр ахэм ашы-
мыфыкъонхэмкэ юфыгъоу Ѣылэхэм, урамхэм
язытет ыкчи нэмькхэм щатегушылагъэх Адыгэ
Республикаэм игъогухэм ящиинэгъончыагъэх
Комиссием зэхэсигъоу илагъэм.

щэхэр. Гъогухэм ящиинэгъон-
чыагъэхээ Гъэлорышланлэм ишашэ
къизериуагъэмкэ, мы ильесым
иапэрэ мэзиц гъогухэм аварие
76-рэ къатехуухьаг, ахэм нэ-
бгырэ 18 ахэкодаг. Рулым
люсхэм ялажьэхээ (ешууагъэхэу
аьзунэфыгъэх) аварии 8, рулым
люсхъанхэмкэ фиты-
нгъэу ялэр къэзыушыхъатыре

тхълыр ыпекэ зылахыгъэхэм
ялажьэхээ тхъамыклагъу 2 къа-
техуухьаг.

Мы ильесыр къизихъагъэм
къышегъэжьагъэу ешууагъэу
водител 371-рэ къаубытыгъ.
Мыкъопэ ыкчи Джэджэ район-
хэм авариеу къащыхуухэрэм

(Икэух я 2-рэ нэклуб. ит).

Адыгэ Республикаэм и Къэралыгъо быракъ и Маф

Мамырэу дунаим щэрэбыат

Адыгэ Республикаэм и Къэралыгъо
быракъ и Мафэ фэгъэхыгъэ мэ-
фэкэ зэхахьэр Республикаэ филар-
монием игъекотыгъэу Ѣыккүагъ.

Адыгэир Краснодар
краим къыхъэжын 1991-
рэ ильесым Республике
хуугъэ. 1992-рэ ильесым
Адыгэ Республикаэм и
Аппшэрэ Совет иапэрэ
сессие Адыгэ Республика-
эм игерб, игимн, и Къэр-
алыгъо быракъ щаухэ-
сигъэх.

Республикэ обществен-
нэ движениеу «Адыгэ
Хасэр», Къэбэртэе-Бэль-
къарым, Къэрэшее-Щэр-
дэжэсэм яобщественне
зэхахьэр къизэрэкэ-
лээгъэхэр къыдэллы-
ти, мэлышфэгъум и

(Икэух я 3-рэ н. ит).

Къумпыл Мурат пшъэрьльхэр къыгъэнэфагъэх

(Икъех.)

яячье ахъяа. Ар къызынхэм фээхъыгъеу ыкъи ахъем яхъигъе юфтхъабзэу зэрхъягъэхэм яхъылгагъеу пащэхэм епльыкъеу ялхэр къауагъэх. Гъогухэм ящынгъончьягъэх пшъедэкъижь зыхыхэрэм афэгъэзагъеу Къумпыл Мурат щыктагъеу ялхэм ялытыгъеу ахъем афиғъэптиг.

«Республикэм итъогухэм къашхъухэрэ тхъамыклагъохэм къакъегъэчыгъенхэмкэ юфшённым зэхокыныгъе горэхэр фэшгъэнхэз фае. Чыплэхэм ялащэхэмрэ а юфым фэгъээгъэ ведомствэхэмрэ нахь шолгъэ ин къэзытыт унашхъохэр зэдаштэнхэ фае. Етлани анахь щынальгоу ѹйт гъогухэм афэсакынхэ, ашкэ гъогухэм атырагъэуцорэ тамыгъэхэр, сигнальнэ пкъэухэр ыкъи нэмыхъикэрикоу къызфагъэфедэнхэу ѹйт», — къытуагъ Къумпыл Мурат.

Гъогухэм атекодэрэ, фыкъуагъэ ашыхурэ къэлэцыкъухэм яхъигъеу юфтхъабзэу зэрхъягъэрэм къатегушылагъэх Адыгэ Республиком гъесэнгъэмкэ и Министерствэрэ гъогурыкъоним ищынгъончагъэх Гээфорышланпээрэ ялтыклохэр. Аш ельтигъеу аларэ классым клоор къэлэцыкъухэм апае не-

фынэ къэзытырэ ныбэльэ мини 6,3-м ехъу къашфагъиг. Лъэпкъ проектэу «Автомобиль гъогу дэгъухэр» зыфиорэм диштэу ГИБДД-м иофшёнхэм гъесэнгъе зыщарагъэгъотырэ учреждении 134-мэ гъогурыкъоним ишапхъягъэмкэ сыхъатхэр ашызэхшагъэх. Еджаплэм джыри мыкъорэ къэлэцыкъухэр зычлэхэм — сыхъат 28-рэ. Гъэмэфэ зыгъэспэфыгъо уахътэр къизшыблагъэрэм ехъулэу къэлэдажаклохэм гъогурыкъонимкэ шапхъягъэм яхъигъе юфшён гъэнфагъе азидэхшэгъэн зэрэфаар Къумпыл Мурат анахьау къихигъэшгъэхэм ашыц.

Зэхэсигъом къыщыгущылагъ Мыекъуапэ имэр, аш къизэрэхийгъэгъэмкэ, къэлэцыкъухэмрэ Итахъохэмрэ анахьау зыщызблэклэхэрэ гъогухэм сакыныгъэм епхыгъе юфтхъабзэхэр ашыгъэлэшэшгъэн фае: гъэсэнгъэ зыщарагъэгъотырэ организацихэм, паркхэм, стадионхэм, культурэмрэ псавнгъэм икъэухумэнрэ яхъигъе учрежденихэм адэж.

Къыззерауагъэмкэ, гъесэнгъе зыщарагъэгъотырэ учрежденихэм къапэблэгъе лъэс зэпхыркылэ 52-рэ зэтирагъэпсихъагъ. Автомобиль гъогухэм, ахъем атет тамыгъэхэм, нэфрыгъуазхэм ыкъи социальне мэ-

ханэ зиэ нэмыхъикэлэхэм яыгъынкэ зэзэгъыныгъэхэр щагъецакъикэх. Республиком и Пышхъе къалэм ишащэхэм анахьау анаэ зытираригъэдзагъэр гъогухэм язынет ренэу ауплэхкүзэ ашын, щыктагъеу къыхагъэшгъэхэр дэгъэзэжыгъэнхэмкэ игъом юфтхъабзэхэр зэшшуахынхэ зэрэфаар ары.

Мэшюкугъогу зэпхыркылэхэм тхъамыклагъохэр къатемыхъуханхэмкэ юфшён ашлэрэм икъэххэм хэушхъафыкыгъеу мы зэхэсигъом щатгушылагъэх. Темир-Каваа мэшюку гъогумэр Адыгэявтодорымрэ ялащэхэм къызэрхагъэшгъэмкэ, республикэм мэшюкугъогу зэпхыркылэ 43-рэ ил. Ахэр гъэкъэжыгъэнхэмкэ ренэу юфшён гъэнфагъе зэшшуахы.

Пышхъе Темир Кавказ мэшюку гъогум ишащэхэм анаэ зытираригъэдзагъэр санитарием ыльянъыкъокэ шэпхъэ гъэнфагъеу ѹйтэхэм мэшюку зэпхыркылэхэр адиштэнхэр ары. Республиком имэшюку гъогухэр гъэкъэжыгъэнхэм ыльянъыкъокэ нахь проект инхэр зэрэтишкагъэхэр хагъэунфыкыгъ.

**АР-м и Пышхъэ
ипресс-къулыкъу**

Сурэтхэр А. Гусевым тырихъыгъэх.

БЫСЫДЖ Мурат Асхъад ыкъор

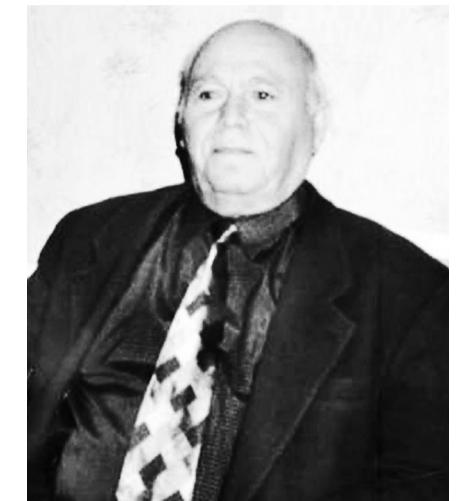
Адыгэ композитор цэриоу, Адыгэим культурэмкэ изаслуженнэ юфшён Бысыдж Мурат Асхъад ыкъом идуай ыхъожыгъ.

Бысыдж Мурат Красногвардейскэ районымкэ къуаджэу Джамбэчье 1932-рэ ильэсийн жыоныгъуакъэм и 5-м къыщыхъугъу. Мыехъопэ къэлэгъэдэжэ институтын (джырэ АКУ-м) итарихъ-филология факультетэр Саратов дэт консерваториом ивокальнэ отделениерэ къуухыгъэх. Консерваториер къуухы зэхъум кантатэу «Адыгэя моя» зыфиорэр ыусыгъ. Адыгэим ипоэт цэриоу эусэхэм атехыгъэ музыкальнэ произведениипш пчагъэ, хорым, солистхэм, симфоническэ оркестрэм алае произведение заулэ ытхыгъ, ипублистикиэр иусэхэмрэ зыдэт тхылти 6 къыдигъэкъигъ.

Бысыдж Мурат ильэс зэфэшхъафхэм Адыгэ радиокомитетын музыкальнэ къэтынхэмкэ иредакторэрэу, Адыгэ хэку филармонием ирежиссерэрэу, ихудожественнэ пащэу щытыгъ, ильэс 20 фэдизэрэ къэлэцыкъу музыкальнэ еджаплэу N 2-м ипэшагъ, Адыгэ Республиком культурэмкэ и Министерствэ испециалист шхъяа щытыгъ, музыкальнэ еджаплэхэмкэ республике методическэ кабинетым ипэшагъ, къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгэим» ирадио музыкальнэ, тематическэ къэтынхэр щызэхищэшгъэх. Республике студиу ѹакыб къэралыгъохэм ашыпсэухэрэм алае къэтынхэр зыгъэхъазырэм юф щишэ зэхъум Бысыдж Мурат ѹакыб къэралыгъохэм арыс адыгэхэм агурихыгъээ проектэу «Пшыналь» зыфиорэр зэхищэгъагъ.

Юфшённым иветранау, медалэу «За доблестный труд» зыфиорэр къызыфагъэшшохъэзэ Бысыдж Мурат жыоныгъуакъэм и 5-м ыныбжь ильэс 90-рэ хүщтгагъэ...

Зидунай зыхъожыгъэм иунагъорэ илахъылхэмрэ тафетхьаусыхэ. Щымыгъэжыкъим Тхэм джэнэт лъаплэ къырет.

Ягъэцэкіэжын лъагъэкіуатэ

УФ-м и Президентэу Владимир Путиныр къэшакъо зыфэхъуугъэ лъэпкъ проектхэм ашыщ «Щынэгъончэ ыкъи шэпхъэшшохъэм адиштэрэ гъогухэр» зыфиорэр.

Аш къыдыхэлъятаагъеу мы ильэсийн Адыгэим иавтомобиль гъогухэм ячылэ 34-рэ агэцэклэжыгъ. Километрэкэ къэлэлтиэмэ, 33-рэ фэдиз мэхъу.

Мыехъуапэ иурамэу Пушкинским ыцэ зыхыхэрэм игъогу километри 4 ахъем къахеубытэ. Лъэпкъ проектын къыдыхэлъятаагъеу Адыгэим икъэлэ шхъяа щагъецэлжыгъыт гъогу љахъхэм араана къыхъеу мэхъу.

Мы лъэпкъ проектын къыдыхэлъятаагъею юфшён АКУ-м, МКТУ-м яунэхэм ашыщэм мы гъогум уарешаплэ, — къыхагъэшгъыт Росавтодорын ипресс-къулыкъу.

Мы лъэпкъ проектын къыдыхэлъятаагъею юфшён АКУ-м, МКТУ-м яунэхэм ашыщэм мы гъогум уарешаплэ, — къыхагъэшгъыт Росавтодорын ипресс-къулыкъу.

Мы лъэпкъ проектын къыдыхэлъятаагъею юфшён АКУ-м, МКТУ-м яунэхэм ашыщэм мы гъогум уарешаплэ, — къыхагъэшгъыт Росавтодорын ипресс-къулыкъу.

Мамырэу дунайм щэрэбыйат

(Икъеух).

Филармонилем тыгъуасэ щыкъогъэ зэхахьэм Парламентым, Правительствем, Мыекъуапэ иадминистрацие якулыкъушшэхэр, республикэм иобществен-на зэхахьешэр, культурэм, спортым ялофшихэр, ныбжыкъешэр, фэшъхъафхери хэлэжьягъэх. Пчыхъэзэхахьэр зезыша-гъэх Оел Адамрэ Беданыкъо Замирэрэ адыгэ буракыым и Мафэ ильэсыбэ хъульяу зэрэд-гъэмэфэкъирэр, мэфэкъым республикэм щыпсэурэ лъепкъхэр зэрэхэлажьяхэрэр къауагь.

Адыгэ Республиком и Лышьхъэу Күмплил Мурат ыцкэлэ мэфэкъым хэлажьяэрэм къафэгушуагь. Адыгейим лъепкъюфхэмкъэ, Искэйб Къэралхэм ашыг-псэурэ тильэпкъэгъухэм адьярье эзхыныгъэхэмкъэ ыкыл къэбар жуугъэм иамалхэмкъэ и Комитет итхъаматэу Шхъэлэхъю Аскэр.

Тиреспублике щыпсэурэ цыфхэм ямызакъо, Искэйб къэралхэм арьс тильэпкъэгъухэмкъли мэфэкъым мэхъэнэ ин илэ зэрэштыр А. Шхъэлахъю хигъеунэфыкъигь.

— Адыгейим и Къэралыгъо буракъ гербим, гимним афэдэу, зэкэ шьольырым ис лъепкъхэр зэфещэх, тичыгу гупсэ шуульяу фытиэм итамыгъэу щит, — къиуагь Шхъэлэхъю Аскэр.

Адыгэ буракыым тичиэтэу непэ экономикер къызэртэтырэм шэныгъэм, культурэм, спортым хэхъоногъэхэр зэрэштырэм тегъэгушхо. Адыгейим инеушэр мафэ нахышыу зэрэхъущтым тицыхъэ тель. Адыгэ буракыым ліеужхэм язэпхынгъэхэр егъэптих.

Адыгэ Республиком и Парламент и Комитет ипащэу Шэуджэн Тембот депутатхэм ацкэлэ мэфэкъым хэлажьяхэрэм къафэгушуагь. Республиком и Къэралыгъо буракъ Адыгейим итарихъ къызэргэльягъорэр, мамыр щылакъим игъэптихэм имэхъанэ зыкъизерилэтийрэр, адыгэ буракыир лъепкъюфхэм зэрепхыгъэр Т. Шэуджэнэм хигъеунэфыкъигъэх.

Республике общественне движение «Адыгэ Хасэм» итхъаматэу Лышьщэкъо Рэмэзан Адыгэ Республиком и Къэралы-

гъо буракъ дунайм шуукъ щашэ зэрэхъугъэм къытегущыагь. Олимпиадэ джэгунхэу Шыачэ щыкъуагъэхэм адьгэ буракыир щызгъэбэбэтагъэхэм лъепкъюфхэр дэгъо агъэцклахъэу Р. Лышьщэкъом ылъытагь.

Идэхагъэ къагъэлъагъо

Филармонилем къыщызэуахыгъэ къэгъэлъагъоныр гъэшэгънонэу гъэлсыгъагь. Лъепкъым илэпэласхэу Боджэкъо Бэлэ, Нэгэрэкъо Казбек, Исаева Анжелэ, Чэсэбий Саидэ, нэмикхэм ялэшлагъэхэм узыиэпашэ.

Дунайм щызэлъашшэ суретышмодельерэу Стлашью Юрэ къэгъэлъагъоныр еплызыэ, адьгэ буракыир, лъепкъ тхыпхъэхэр суретэу зышыгъэхэм къашытхъуль. Лъепкъ юзэласуу Нэйнуу Аслыан анахъэу ынаа зытыридзагъэр искусстве лъагэм цыфхэр зэрэзэфищэхэрэр ары.

Цэй Фаризэтэрэ Цэй Зульфи-ярэ ныбжыкъихэр, лъепкъ искусствем аэрэ лъэбэхъулер щашых. Адыгэ буракыим идэхагъэ ялэпэлэсэнгъэкэ къызэрагъэльягъорэм тигъэгушуагь. Пшашъэхэр лъепкъым инеушре мафэ фэлажъех.

— Адыгэ буракыим тицэхэлэхэр ныбжыкъихэр, лъепкъ искусствем аэрэ лъэбэхъулер щашых. Адыгэ буракыим идэхагъэ ялэпэлэсэнгъэкэ къызэрагъэльягъорэм тигъэгушуагь. Пшашъэхэр лъепкъым инеушре мафэ фэлажъех.

Концертыр

Филармонилем ичэгүй экранышкоу къыщызэуахыгъэм адьгэ буракыим имэфэкъ мафэхэр зэрэхдгъэунэфыкъирэр, цыфыбэ зэрахэлажьяэрэр къыхэтэгъэх.

— Адыгэ буракыир тицэхэлэхэр ныбжыкъихэр, лъепкъ имэфэкъ мафэхэр зэрэхдгъэунэфыкъирэр, цыфыбэ зэрахэлажьяэрэр къыхэтэгъэх. Адыгэ буракыим итарихъ ехыллэгъэ къэбархэр пчыхъззэхэхьэм щызэхэтхыгъэх.

Адыгэ Республиком и Къэралыгъо академическэ къэшьокъо ансамблэу «Налмэсым» илэпкъ къашьокъэ мэфэкъ концертыр рагъэжьагь. Композиторэу Анзэрэкъо Чеслав ыусынгъэ ордэу адьгэ буракыим

фэгъэхыгъэр Беданыкъо Замирэ мэкъе йэтыгъэ дахэкъ ѿгъэжъинчыгь.

Адыгэ Республиком, Къэрэшэе-Шэрдэжэсэм язаслуженэ артистэу Лышьзыу Аслыан пыннэмкъе ордэшьор узыиэпишэу къыригъэуагь. Ансамблэу «Ашэмэзэмэзэм» лъепкъ ордэир къызыхедзэм, залым чэсхэри де-жыуугъэх.

Къэшьокъо купэу «Синдиким» щыуджырэ къалэхэм, пшашъэхэм ялэпэлэсэнгъэ хагъахъозэ, къашьом поэ къытагъакъэ.

Ордэйло цэрийоу Дзыбэ Мыхамэт, ансамблэху «Ошутенэр», «Шпаргалкэр», «Абрекхэр», нэмикхэм мэфэкъ концертыр къэзигъэбаигъэхэм ашыщых.

Урысхэр, къэндзалхэр, ермэлхэр, адьгэхэр, нэмикхэм мэфэкъим зэфишагъэх. Тыркуем къикыгъэ тильэпкъэгъухэр зэхахьэм зэрэхэлажьагъэхэм фэш

лъашэу гушуагъэх, бзэхэр зыщызэрагъашэрэ гупчэу «Активым» ипащэу Едыдж Мэмэт адьгэ буракыим и Мафэ лъепкъхэр зэрэзэфищэхэрэм къытегущыиээ, къэлэцыкъухэр бэ хуухэу зэхахьэм зэрэхэлажьяхэрэм ынаа тыридзагь.

Къэлэцыкъухэм адьгэ шуашэр зыщыгъхэр, буракыир зыгъэбайтэхэрэр ахэтльэгъуагъэх. Ахэр тигуугъэх, тинеуцирэ мафэх.

Быбатэ, быбатэ, республикэм ибыракъ. О уидэхагъэ нэм фэпплырэп. Лъепкъхэр о зэфэощэх, дунайм тицяогъашэх.

Адыгэ буракъ

Ордэшьор: Андзэрэкъо Чеслав

Гушыиэхэр: Емтывиль Нурбый

Адыгэ лъепкъыр бгъэптиэу Уцышьо дахэу, буракъ.

Жъоюо пшыкъутур

о къытагъэлдьыкъиэ.

Огу къаргъом зыщыоиэт. Быбатэ, быбатэ, тэ тибыракъ, Адыгэхэм тибыракъ, Быбатэ, быбатэ, тэ тибыракъ, Республиком ибыракъ!

Лъепкъыр дунайм щябгъашэу Хэлэгэу тамыгъэу утил. Чыр къеклокыфэ о ташхъагь уйтэу Тыгъэм игъунджэу къэшшэл.

Шыу бланэм джэгум ухещэ, Къашьом пчэгур зэльекъу, Тибыракъ дышшэ ижаяа пшашъэр чэлтэу Унэгъо лъапсэ тфэрэхъу.

Адыгэр о къахгэбъэшэу, Батырмэ лыгъэр ахэлъ. Адыгэ лъепкъыр зы тыхъужынэу, Тигуугъэ лъагэу тицы.

ЕМТЫВИЛЬ Нурбый.

Мэлъыльфэгъум и 26-р – радиацие авариехэм къзыдахыгъэхэм ядэгъэзыжын хэлэжьагъэхэм я Маф

Чернобыль апэ куагъэхэм ашыщ

1986-рэ ильэсүм мыш фэдэ имэфэ анах тхамыкэгъо хуугъэшлагъэхэм ашыщыр — Чернобыль илэлектростанции иреактор кызэрэуагъэр — дунайм Ѣзызэльяшлагъ.

Аш ыпкъ къикыкъе нэбгырэ мин пчагъэхэм радиацием япсаунгыгэ зэрарышо рихыгъ, псэуплэхэр ямыгъэжэу къэнагъях. Мы аварием къзыдихыгъэ тхамыкагъохэм ядэгъэзыжын Адыгим икыгъе нэбгырэ 800-м ехүү хэлэжьах.

Апэ Чернобыль куагъэхэм ашыщ Адыгэ республике общественэ организацьеу «Чернобыль инвалидхэр» зыфилорэм итхаматэу Шыкъултыр Юрэ.

— Мы мэфэ шүцлэр тарихым нахь чыжьэу Ѣылъекъяу, ау тугу иль узыр ыки шыгъяар нахь макэ хурэл. Тэ, дэгъэзжаклохэмкэ, мы мафэм мэхъана илэу Ѣыт — къытхэмтыжхэу зыцэ дышъе хьарыфхэмкэ сауѓетым Ѣыхэутыгъэхэр тугу къэтэгъэжыхых, — elo Шыкъултыр Юрэ.

1986-рэ ильэсүм тигущыгъэ дээ кулыкъур ыхынтыгъ ыки Чернобыль АЭС-м игъунгъоу командировкэ Ѣылагъ. Радиацием къзыдихыгъэ тхамыкагъохэм ядэгъэзыжын жъонгыуакъе къызегъэжьагъэу Ѣонгъом нэс Юрэ хэтыгъ.

— А уахтэм ехүулэу Мыекъопэ мэкъумэц техникумьр механик сэнхэхат сиэу къесуухыгъэу Ѣыт. Іепэсэнэгъе зиэ водительхэм сахэтэу дээм

кулыкъу Ѣызыхыхэрэм машинэ зефакъе язгъэшэнэу сагъекъогъагъ, — ыгу къекъыжы Юрэ. — Мэлъыльфэгъум и 26-м частым тыдэтигъ ыки Чернобыль къыщхуугъэ тхамыкагъом икъебар тшлагъэп. Еланэ жъонгыуакъэм и 8-м дээ вертолетхэр тызыдэт базэм къебыгъэх. Ахэм зэкъем хэушхъафыкъгъэ нэгтихъохэр зералутым тынаэ тетэдэгъ. Мешлгъэкъосэ командэм сыхэтэу автомobilэу ЗИЛ-130-мкэ дежурствэр схынтыгъ. Чернобыль атомнэ элэктростанцием машор Ѣызыхъекъуасэштыгъэхэм сахэтын фаеу хуугъэ. Аш ыпкъе радиацием Ѣынагъоу къыхэкъын ылъекъыттымкэ гүшгэшгүй къыфтэхуугъэх, дозиметрэхэр къытатыгъэх. Тызэрэнбжыкъе къыхэкъын Ѣынагъом ильэшгэшгүй зэхэтшлагъэп, къыдгурьуагъэп, къытатыгъэ приборхэм шалхуу къагъэллагъорэми тыпильтигъэп. Нэужым постхэр тырагъэуцаугъэх, вертолетхэм тякъулэ мыхъунэу ашыгъ.

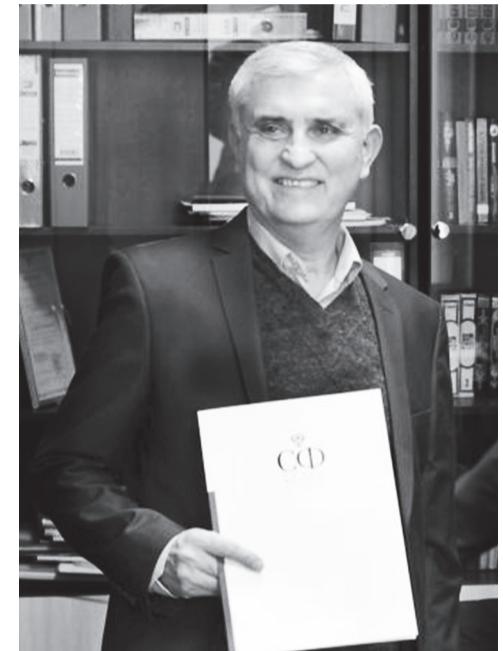
Охтэ гъэнэфагъе тешлагъэу апэрэ ильэсэу кулыкъу зыхынэу ашэгъэ дээкъолхэр а частым къыдагъэжыхыхъ, нахыжжхэр къагъэнагъэх. Шыкъултыр Юрэ къызэриотэжкырэмкэ, апэ зэхъокъынгъе горэ пкышиольм хэхүүхэу къашеэштгэгъэп. Мафэ тешэ къэс

жэ клоцым гүучымэ дэоу, тхамыкагъор зыщыхуугъэ лъэныкъомкэ жыр къикы зыхъукъе, шхъэр узэу фежьагъ. Ильэсхэр тешэ къэс Чернобыль псаунгыгъэм зэрарэу рихыгъэр нахь зэхашэу хуугъэ.

Кулыкъур ыухи Шыкъултыр Юрэ Мыекъуапэ къыгъэзжыгъ ыки автомхызмэтшаплэхэм ашыщ юфшаплэ луухыгъ. 1988-рэ ильэсүм инсультыр къеагъ. Медицинэ улъякунхэр зашыхъэм, врачэм агъшгэшгүй апэ 24-рэ нахь зынынбж къэлэ ныбжыкъэм ыпкъынэ-лын зынынбж хэкъотагъэм зэрэфдэр. Икъебар зашэм къагурууагъ юфын изытет. Юрэ я 2-рэ купым хэхээрэ сэкъатныгъе зиэхэм ашыщ.

— Чернобыль иатомнэ элэктростанцие къызэом къыздихыгъэ тхамыкагъохэм ядэгъэзыжын хэлэжьагъэхэм сахэтэу Лыхуужынгъэм иорден 1987-рэ ильэсүм къысфагъэшшошагъ, — къеяуатэ Шыкъултыр Юрэ. — Тамыгъэу «Участник ликвидации аварии на ЧАЭС» зыфилорэр къысатыгъ, ильэс пчагъэхэм чернобыльцэхэм яобщественнэ организации управление сыхэтыгъ. Икыгъе ильэсүм игъэтхалэ къыщегъэжьагъэу джы аш пещэнгъе дызесэхъэ.

Мыгъе коронавирусүм ыпкъ къикыкъе

тигущыгъэу ипсаунгыгъе тлэклү къызэкъекъяагъ нахь мышэми, радиацием къикылэлтикъогъе тхамыкагъохэм ядэгъэзыжын хэлэжьагъэхэм яоридническэ юфыгъохэм, яматериальнэ фэло-фашизхэм, нэмыкхэми язэшшохын ыуж ит.

Чернобыль Ѣылагъэхэм лыхуужынгъэу зэрхьагъэр лэуж пчагъэхэм къахэнэшт, ар егъешлэрэ шлэжьеу цыфхэм агу ильыщт.

ІШЬЫНЭ Сусан.

Сурэтыр Татьяна Дубовик тырихыгъ.

Адыгэ быракъыр — лъэпкъ тамыгъэ шхъял

Ижырэ лъэпкъэу адигэхэр мы чым зыщыпсэуухэрэм къыщегъэжьагъ быракъыр зыщылэр.

Хэтрэ цыф лъэпкъи мурад ехъижъэгъабэ ил, ахэм язэшшохынкэ, быракъыр — пчым пыль шэкъ 1986-рэ уцышъом, Ѣынгъэм ишьогъум, лъэпкъ юфыгъоххэу къапыщильтхэм — зауи орэхъу, хъярэу къыччэрэл, мэхъанэшхо илагъ. Быракъыр ышъуи, Ѣынгъэм фэдэу зызэблихуугъ — плывжыр нахь агъафдэх хуугъэ.

Адигэхэм яшынгъэгъэ хъярим, лъыгъэм, теклонгъэм имэкъэгъэу-лотаклоу илагъэр быракъыр ары, ар лъэпкъэу зиэ ыгу тешыкъыгъагъ. Ижырэхъижъкэ хъяр илээм, унэ шхъяф орэхъу, адигэ джэгоу Ѣынгъэм Ѣынгъэм ишьогъум, лъэпкъэу зиэ ыгу тешыкъыгъагъ. Зауи, гъабли, узи аш ыщчыгъэр бэдэд. Адигэм ишьогъум эсэрийтэгъэ адигэ быракъыр, бзыу тамэу быбатэу. Дээпэшэ шхъял эм ар

быбатэрэм фэдэу лъэпкъым ишьогъум зиэтынэу, гушуаагъор бэу къафеклонэу, унакъе ашырэр дэрмэн пчъэунэу, джэгогурагъэжьагъэр хъяр къыххэхуунэу, ныбжыкъе хэхэм насыпир къафетэхъохынэу, плакъомкэ, къуаджэмкэ, лъэпкъымкэ хъярим жъи, къи насып къафихынэу лъаоштыгъэх ыки зыкъэлтэхуухэу, зыкъэхопсыхэрэв къадэхъууним шыгутыгъэх. Шу ыгу ильэу аш факилорэр тшлагъом хэнэрэп.

Ау тхээгъо зэклагъэп адигэ лъэпкъым ишьогъум, ар боу къурпенгъигъ. Зауи, гъабли, узи аш ыщчыгъэр бэдэд. Адигэм ишьогъум эсэрийтэгъэ адигэ быракъыр, бзыу тамэу быбатэу. Дээпэшэ шхъял эм ар

ыыгъэу, игугын игумэки ыбгъэ дэушшэфагъэу, шэу зытесыр пелыуанэу, лъым ишьуашэр лыгъэ заклэу, лыгъэ хабзэкъе узэндигъэу, лъым ыкъоц лыитэу адигэ дээкъолыр гъэпсыгъагъэ, сид хуугъэйкъ ымыхъожьоштыр ичыгъу, и Хэзэгү. Быракъ быбатэх лэтигъэм а зэкъе гүшгээнчъеу къыриотыгъэштгэй. Лыгу пытэ пкывер ары быракъыр зыыгъынр зыфагъэшшошагъэр, якъару инкъ, гукъэгъу-шулъэгъоу лъэпкъым фырлээмкэ, ныбжын къызэкъемыкъонхэу, ишыкъагъэхуумэ, апэ атынэу.

Арышъ, адигэ быракъыр лъэпкъым ыгу, ар боу къурпенгъигъ. Зауи, гъабли, узи аш ыщчыгъэр бэдэд. Адигэм ишьогъум эсэрийтэгъэ адигэ быракъыр, бзыу тамэу быбатэу. Дээпэшэ шхъял эм ар

агу нахь лъэшэу къытырэгъа, теклонгъэм фещэх. Лъэпкъ тамыгъэ шхъял эу быракъым ехъылтагъэу бэ гъэшгэонэу адигэ тарихым къыщылтагъэр, а зэкъем къаушыхьаты гугъэ

ехъижъагъэр къафигъэпсынкъе, лъэпкъыр зэклигъуаеу, зэгуритагъау, лыгъэгъэр гъусэгъу ин къафишгъэр быракъыр тамыгъэ ялыгъу зэршытгъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Гъобэкьое гурыт еджаплэм общественностир зыхэлэжьэгээ зэхэхьэшхо бэмышлэу щылагъ. Ар зыныбжь имыкьугъэ кэлэцлыкхэм зэрахьэгээ бзэджэшлагъэм фэгъэхыгъагъ. Къэралыгъо автоинспекторхэм 1ашэр амыгъэфедэфэ, гъогурыклоным ишапхъэхэр аукъозэ, апэклэ къикырэ машинэм игъогу техъэхээ авомобиль псынклер зезифэштыгъэ ныбжыкэхэр къаффэуцугъэхэп.

ТхъамыкIагъом уфэзыщэшт льагъом шъурымыкIу

Іофтхъабзэм хэлэжьагээх
Теуцжэй район администрациэем
ипащэү, гъогурыкъоныр щынэгъон-
чээнымкээ район комиссиием
итхаматэу Хъачмамыкъо Азэ-
мат, гъогурыкъоныр щынэгъон-
чээнымкээ Къэралыгъо инспек-
цием и Гъэйорышшапэу АР-м
щынэм ипащэ игуадзээ, полици-
ем иполковникуэ Едыйдж Мурат,
Теуцжэй районым ипащэ игуа-
дзээ, зыныбжь имыкъуягъэхэм
ялофхэмкээ ыкли яфтыныгъэхэр
къэухумэгъэнхэмкээ комиссиием
итхаматэу Бэгъушээ Борис,
гъогу-патруль къулыкъум ихэу-
шхъафыкъыгъэ батальон ико-
мандирэу, полицием иподпол-
ковникуэ Тхъарькъохъ Юсыф,
Къэралыгъо автоинспекцием
иотделэу Адыгэкъялэ щынэм
ипащэү Чэтыхъ Мурат, къоджэ
псэүпэлм иобщественность илъы-
клохэр ыкли иадминистрации
иофышшэхэр, къэлзэгъаджэхэр,
ны-тыхэр, къэлзэлжаклохэр

Зэхажьэр зэрищаа Гъобэкье гурьт еджаплэм ипащэу Стлашьу Кызларын.

2022-рэ ильэсүм щылэ мазэм и 1-м къышегъэжьагъэу мэлүүлжэгъум и 20-м нэс республикэм иргэх хэм аварие 99-рэ атехъухьагъ, ахэм нэбгырэ 22-рэ ахэгидагъ, 104-мэ шъобж зэфэшъхафхэр аахыгъэх.

ственностьюм илъыклоу къеблэ-
гъаъжэхэм, полицейскэхэу ныб-
жыкілэхэм ящылэнэгъе къэзы-
гъэнагъэхэм зэрафэразэр къы-
хигъэшыгъ. Джашт фэдэу иклалэ
изекlyaké зэрэмьтэрэзүр къы-
зэрэгурлыорэр къыуягъ ыкчи
имысальгъ къыфагъэгъунэу къя-
пъалыгъ

Зэхахьэм икзэухым зэфэхын
сэжье псальэ кышишыгъ Төү-
цожуу район администрацием
ишаа. Хячмамыкъо Аземат

ишаңау хвачмамыбыз азымат.
— Мыш фэдиз лыкlop факлоу
Гъобэкъое еджап!эм кызыкъеклю-
гъэр джащ нахыбэрэ мыш фэдэ
хэбзэукъоныгъэхэр къэмыхъун-

хэм фэш. Клэлцүйхүүр нахьбы-
бэу секциехэм, кружокхэм
ахэцгэйэнхэ, зэгупшисэхэрэр,
ашлэрэр ыкти япсүүкээ зэгъеш-
гъэнхэ фае. Ныбжыкцэхэм
языгчэсфыгьо уахьтэ шүүгчээ
кыйтэу агъэклоным пае ишыкцэ-
гъэ амалхэр ягъэгъотыгъэнхэм
джыри тапэкцэ администрацием
лоф дишлэшт, фэлъэкцыщыр
ышлэшт, — кыншугь районым

ялыкіохэм ягугуъ къэтшымэ, ялофшіэн пшъэрыйхэр ахэм ағаэцакіеңтүгъ ыкін язекуякіе мұтэрәзәу пљытән пљыкыңтеп. Водителым тытегүшіләмә, иғу-сөзъ нәбгырищмә альзеныкъокіе пшъедекілжыэу ыхыырәр къыгу-рыуағъәп, джаш фәд адәр дисы-гъәхәри, иғом къеңценү иныб-джеңбу ахэм ралуағъәп.

Хъачмамыкъо Азәмат къызз-риуағъәмкіе, Теңізжай районым ит анах къоджәшхохэм Гъобез-къуае ашың. Мыш спортивнә секциехәм һоф шашіә, күлтурәм и Унә кружок зәфешъяфағхэр иләх, футбольнә площадкә апәрәу зыдаштыхъәгъ ыләхәм ашың, атлетикә онтәгүмкіе зал дәт, мы уахтәм физкультурнә парк цыкыл щагъәспсы.

Гүрьт еджапләм ипащэ игуадээу Төүцөжү Фатимә кызыэрэхигъяшыгъэмкіэ, кіләләцыңкүхәм яплункіе еджапләм зәшүүхүрәр makлеп, ау ны-тыхәр ямыз! Эпүйиэгүхэу кіләгъяджәхәм язакъо-кіе loфыр хүүщтәп. Ны-ты пәпчышыэн фәе чәщым исабый зы-дәшүшүэр

Гъобэкъе күлтүрэм и Унэ
ипашэу Тхарькъохъо Дарыет
къегүшыгъа гэхэм адьригъештагъ
ыкий къуаджэм дэс ныбжыгъ-
къэхэм аныбжь елъытыгъеу
языгъэпсэфигъо уахьтэ зыща-
гъэктон алъэкъыщт чып!эхэр
зэрэшыгъэхэр хильэунэфыкъыгъ.
Күлтүрэм, спортым зыкъыхагь-
тэн алъэкъыщт, тхыльеджап!э
дэт, кружок зэфэшхъафхэм юф-
шашгээ.

Зыныбжь имыкъугъэхэу хэб-
зэукъоныгъэ зезыхъагъэхэм
ащыц янэ къээрэугъоигъэхэм
закыифигъэзагь. Пащэу, обще-

Ыпшъекэ кызыэрэштыгъягъеу, мэлытъфэгъум и 13-м, чэщым автомобиль псынкээр полицейскэхэм къафэуцуцъэп. Аш ыпкъ къикыкэ къогогуу 5-рэ лашэкэлэ дэоягъэх, етланэ Ѣэрэхъхэм тъогогуу 2-рэ яонхэ фаеу хъугъэ. Нэужым автомобилыр псэуплэу Краснэм дэжь гъогу напцэм къыгоуцуагъ. 2005 — 2008-рэ ильэсхэм къэхъуугъэ кэлэ ныбжбыкни 4 аш къикыгъэх. Мы хъугъэ-шлагъэм, Тхъэм ишикүркэ, цыиф хэкюдагъэп, шъобж хахыгъэп.

швээж хахын бол.

Ау, гухэkl нахь мышлэми, мы хувьгээ-шлагъэм үүж мэфи 4 тешлэгчийн Гъобэктэй чылэ кло-
цыям хыльзээсээ машинэшхом щеутэкынгэхээ кіэлэ ныбжьы-
клилүр үүкынгэхээ.

Зэхахьэм Төүцожь районым ипащэү Хъячмамыкъо Азэмат къышыгуштыээзэ къызэрэещихгъэшыгъэмкээ, зыныбжь имыкъугъэхэм зэрахьэгъэ бзэджэшлэгъэм къыпкъырыкъихээзэ тофтхъэбзэ

щыхъуғъэхэм зефэхъысыжъхъэр къафишыгъэх, хэкіодагъэхэм ыкы шъобжэу хахыгъэхэм къат-тегүшыагъ. Джаш фэдэу къэлэцьыкхъэм япүн аналэ нахь тырагъэтынэу ны-тыхэм аш закыны- фиғъезагъ. Хэбзэгъеуцугъэм къызэрдилтыртэрэмкэ, чэчым сыхъатыр 10-м къэлэцьыкхъэр унэм исынхэу щыт, хъугъэ-шлагъэр зыхъуғъэр чэчым сыхъатыр 3-р ары. Аш фэдэ уахътэм зы- ныбжь имыктугъэ Іетахъор ма- шинэр зэрифэнэмкэ фитыныгъэ имыгъеу автомобилым зэрисыр

импэу автомобилым зэрийр ашлээз, сыдэүштэу ны-тыхэр рэхьтэу щысынх альэкъяа?

Баталъоным икомандирэү Тхарькъохъю Юсыф гушилэр льигъеклотагъ. Цыфыбэм зэлтэшлэгтэе хъугъяа-шлэгтэе кілэеджада-

клохэм апкъ къыкыгъэр ежы
ышыхъэкъе къызыщыхъугъе ыкын
ышчаптукъе Тейцожь районым
зэрэцыхъугъэр ыгу къызэрөөрөр
ипсалтэ къышыгуагь. Мыш нахын
тхъамык! Егъошко къихэкын
зэрилтэекъыщтигъэр, машинэр
зепфэнымкъе фитныгъэ умынзуу
рулым укэрьтийсхъэ зэрэмыхъу-
щтыр, нэмыхъкхэри клэлэеджа-
клохэм къафиолатагь

Гум екүре псалье зэхахьэм къышышыгъ муниципальнэ об-разованiem гъесныгъэмкэ и Гъэйорышлапэ ипащэу Блэгъожь Налбый.

— Урысъем игражданин шылпакъе ныбжыкъэхэр пүгъэнхэм кэлэегъаджэхэри, гъэсэнгъэм иучреждениехэм якупхэри зэрафэльзэкъя ыүж итих. Тикэлэццыкъухэм янахыбыр дэгтүүх, еджэкло хүупхъэх, ау хэбзэукьо-ныгъэ зезыхъэгъэ зыныбжы имыкугъэхэр джы къахэкъигъэх, — къыуяргъ аш.

Хэбзэухъумэкло органхэм

Текноныгъэм и Мафэ фэгъэхьыгъ

Саугъэтхэр тарихъым хэклюкштхэп

Хэгэгу зэошхом Текноныгъэр кызыэрэшьдахыгъэм фэгъэхьыгъэ концерт Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо филармоние щыкluагь.

Республикэм и Къэралыгъо филармоние иэстрадэ ансамблэу «Ошутенэмрэ» культурэм и Унэу «Гигантэм» щысэ зытырахырэ ильэпкь къэшьокло ансамблэу «Иван-да-Марья» зыфиорэмрэ концертэр къатыгъ. 1941 — 1945-рэ ильэсхэм фашист тэхаклохэм апэуцужыхи, лыхъужьыгъэ зезыхъагъэхэм, зэо къыбым щылехэу Текноныгъэм и Мафэ къэзигъэблэгъагъэхэм тарэгушо. Тарихъым инэклубгъохэр тщымыгъупшэнхэм, ныбжык!хэхэм япатриотическэ плуныгъэ лъэхъаным дишэу зэхэшэгъэним, мамыр щылак!эр нахышу шыгъэним яхыл!эгъэ пчыхъэзэхахъэр Адыгэ Республикаем инароднэ аристэу Сихъу Станислав зэришагь.

— Урысаем цунаагъохэм заом итхамыклагъо алтыылсыгъ, — къылуагь Сихъу Станислав. — **Гитлер япацэу фашистхэм жъялымыгъэу зэрахъагъэр мамырныгъэр зыгъэлъап!эхэрэм аягъупшэрэн.**

Тидэхэм фашист тэхаклохэр зэхакутэхи, текноныгъэр къызыдахм заом ехыл!эгъэ тхылхэр къыдагъекыгъэх, фильмхэр тибрахыгъэх, орэхэр аусыгъэх. Тарихъым инэклубгъохэм яхыл!эгъэ едзыгъохэр, пчыхъохэр ансамблэу «Иван-да-Марья» зыфиорэм къыгъельгъуагъэх.

1962-рэ ильэсэм «Девчата» ылоу тибрахыгъэ фильмыр жъыхурэп. Пшашъехэм якшашо-

хэм, фильмым къыхахыгъэ пычыгъохэм концертэр къагъедэхагь. Пшашъехэр зэклужжэу фэпагъэх, джэнэ фыж къолэнхэр къякло ашыгъ. Зэфэнэгушлох, нэплэгъук!э зэдэгүүшлэх, зэгурэох.

Заор тщыгъупшэхъүйтэп

Гур еу!э, ефырзы, егъегумэхы. Заор машо, заор тхъамыклагъу. Л!эужхэм заом епльык!эу фырьлэм пчыхъэзэхахъэм щитетгүүгъагъэх. Белоруссием ипсэуп!эу Хатынъ фашистхэм щызерахъэгъэ жъалымыгъэр сыйдм едгэвшэшта?

Хатынъ дэс мамыр цыфхэм чыгур алжыыштыгъ, хъалыгъо агъажъэрэм ымэ зэфишштыгъэх, унагъохэм к!элэццык!ухэр ашап!уштыгъэх. Заор къызежъэм Хатынъ тхъамыклагъом зэлтийнк!у.

Цыфхэр агъэстыгъэх

1943-рэ ильэс, гъэтхапэм и 22-рэ. Цыфыгъэ къахэмийфэжэу фашистхэр Хатынъ къыдэхъагъэх, псэуп!эр къаухъурэгъ. Аш щыпсэухэрэм аш!эштыгъэп пчэдэжым партизанхэр фашистхэм зэрэпэуцугъэхэр. Километри 6-к!э Хатынъ пчыхъжъхэу партизанхэм зы фашист офицер аукыгъ. Гитлер идзэклол! тэхаклохэм льыш!эжь унашьоу рахъухъагъэр агъэцэк!эжьыгъ.

Хатынъ щыпсэурэ мамыр цыфхэр яунэхэм къарафыгъэх. Колхозым икъакырэ рашигъягъэх. Уарзэр къакырым ылья-псэхэм аялатэкъуагь, бензинир тыраклагь. Mashlop кладзи, нэбгыри 149-рэ а чып!эм щагъэстygъ. К!элэццык!ухэр, нэж-лужъхэр, ясабийхэр бгъэгум пытэу езыубытыл!эгъэ ныхэр хъадэгъу машом зэлтик!уагъэх. Саугъэтхэр афагъеуцугъэм заом итарихъ щыц пчигъгъор къеgeльгъо.

Заом хэклодэгъэ цыфхэр гум икъижыхэрэп. Орэхэм, усэхэм

уядэуэз, гууз-лыузым узэльеку...

Къашъом ыбзэк!э

Ансамблэу «Иван-да-Марья» икъашъохэр дахэх, гурыгъош!у. «Крыжочек», «Лянон» зыфиохэрэр, фэшъхъафхэри к!элэеджак!охэм псе пытэу къашъыгъэх.

Хэгээгум шуульгъоу фырьлэр сыйдм фэбъэдэшта? Псыхъо чьэрим икъежьап!э, къушъхъэпс псынэк!эчь къаргъом, гъатхэм къэт!эмэрэ чыгъхатэхэм, нэмык!хэм уягушысэ. Псэ зыпты чыгым идэхагъэ хэхъо, зеубгъу, сабьеу аш епльырэм игу-пшысэхэр щыгъэногъэм хэгъэшагъэх. Чыопсам идэхагъэ къэзүхъумэ зышлонгъо к!элэццык!ум идунаи дахэ, хъолсагъо.

Заом ар фаеп, фаеп ыгъо шуц!хэм къэт!эмогъэ чыгъхэр зэлтик!уагъэх, къутамэхэр къырагъэхынхэу.

«Ошутенэм» иорэхэр

Эстрадэ ансамблэу «Ошутенэм» ихудожественнэ пашэу, Адыгэ Республикаем искуствэхэмк!э изаслуженнэ юфышэшхоу, композиторэу Хъак!эко Алый пчыхъэзэхахъэр дэгъюу ыгъэхъазырэг. Артистхэр Мамхыгъэ Маринэ, Мэкъоо Маринэ, Алевтина Кобазевам орэд зэфшъхъафхэр къыхадзагъэх. Жарэкъо Руслан, Хъазэшыкъо Мосэ, Юрий Конжиним къалогъэ орэхэри гум екху.

Композитор цэрыгохэу

М. Фрадкиным, Е. Долматовскэм, М. Танич, фэшъхъафхэм аусыгъэхэр ансамблэм бэшлагъу къелох. «Идет солдат по городу» зыфиорэр артистхэм къызыхадзэм, залым ч!эсхэр аджешигъэх.

Адыгейим икомпозиторхэм аусыгъэхэри зэхахъэм щыгъуагъ. Сэмэгү Гощнагъорэ Жэнэ Къырымызэрэ яорэдэу «Адыгэмэ яхабзэ джащ фэд» зыфиорэр, нэмык!хэм уягушысэ. Псэ зыпты чыгым идэхагъэ хэхъо, зеубгъу, сабьеу аш епльырэм игу-пшысэхэр щыгъэногъэм хэгъэшагъэх. Чыопсам идэхагъэ къэзүхъумэ зышлонгъо к!элэццык!ум идунаи дахэ, хъолсагъо.

Заом ар фаеп, фаеп ыгъо шуц!хэм къэт!эмогъэ чыгъхэр зэлтик!уагъэх, къутамэхэр къырагъэхынхэу.

Ансамблэу «Иван-да-Марья» илашхэу Алены ыкы Алексей Зоринхэм мамырныгъэм игъээгээтийн фэгъэхьыгъэ пчыхъэзэхахъэхэр тапэки зэхашцэх.

— Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо филармоние илашэу Къулэ Мыхьамэт, Мыеекуап! э иадминистраце, къалэм иадминистраце культурам!э и Гъэлорышиап!э илашэу Цэй Розэ, нэмык!хэу концертым изэхээнк!э Иэн!эгъу къытфэхъугъэхэм «тихъашуугъэпсэу» ят!оожы ти!оогъу, залым цыфыбэ чэсигъ, ахэр артистхэм афэрэзэх, — къытиуагъ Сихъу Станислав.

САХЫДЭКЬО Нурбый.

Темыр Кавказым иархеологии фэгъэхьыгъ

Мыекъопэ йуашъхъэр затыгъагъэр ильэси 125-рэ зэрэхъурэм ипэгъокъэу Дунэе шэныгъэ конференции Адыгэ къэралыгъо университетын мэлъыльфэгъум и 18-м кыщегъэжъагъэу щэкъо. Ар Темыр Кавказым иархеологии фэгъэхьыгъ, аш фэдэ зэхахъэхэр ильэс 40-м ехъугъ зызэхащэхэрэр, зэукъэгъухэм «Крупновскэ еджэнхэр» арало.

Конференциер шэныгъэлжъэу, Лениним имреме илаураатэу, Чечэн-Ингуш ыкы Къэбэртэе-Бэлъкъар автономнэ Советскэ Социалистическа республикахэм наукахэм ялофышэ гъашуагъэу Евгений Крупновым ишэжжэ фэгъэхьыгъ.

Мыгъэ «Крупновскэ еджэнхэм» зыщатегушыгъэхэрэр: «Ижыкъэ ыкы гурит лэшэгъу-

хэм Кавказым икультурэ зыфэдагъэр: наукэм ыльэнъыкъокъэ къэгъотыгъакъэхэр, гипотезэхэр» зыфиорэ темэр ары.

Конференцием секции 3-мэ юф щашлагъ, ахэм лэшэгъу зэфэшхъафхэм яархеология шаттугщагъэх.

Адыгеим ишэныгъэлжъхэм афэшхъафхэу конференцием хэлжъагъэх Эрлихб Владимир

Роальд ыкъор — тарихъ шэныгъэхэмкъэ доктор, Тыгъэкохъэ-плэ къэралыгъо музей инаучнэ юфшишэ шъхъал, Савенко Сергей Николай ыкъор — тарихъ шэныгъэхэмкъэ кандидат, Пятигорскэ краеведческа музей чын опсымрэ археологиемрэкъэ исектор илаш, УФ-м ыкы Ставрополь краим күлтурэмкъэ ялофышэ гъашуагъ, Гаджиев

Муртазали Серажутдин ыкъор — тарихъ шэныгъэхэмкъэ доктор, профессор, тарихыымкъэ, археологиемкъэ ыкы этнографи-емкъэ институтэу Махачкала

дэтым иотдел илаш, Белинский Андрей Борис ыкъор — тарихъ шэныгъэхэмкъэ кандидат, Ставрополь краим иобществэу «Наследием» илаш, нэмийхэри.

«Черкес десант»

Патриотическа юфтихъабзэу «Черкес десант» зыфиоу Адыгэ Республикэм щызэхащагъэм къэщакъо фэхъугъэр общественнэ организациеу «Урысые студенческэ отрядхэр» ары.

Аш дырагъештагъ Адыгэ Республикэм тээсэнгъэмрэ шэныгъэмрэкъэ и Министерствэрэ Шэуджэн ыкы Красногвардейскэ районхэм яадминистрациехэмрэ. Организацием хэтхэр Шэуджэн районым щыгэ еджэнпэ-интернатэу сабый ибэхэр ыкы сэкват-ныгъэ зиэхэр зыщаыгъхэм щыагъэх.

Ахэм мастер-классхэр афызэхащагъэх, джэгукъэ шыкъэм тетэу коммуналынэ фэло-фашихэм ауасэхэр зэрэптыштхэр къафалотагъ. Джаш фэдэу сэнэхьят зэфэшхъафхэм якъыхэхин ыкы ахэр зыщызэбгэгъотын плъекъишт еджа-пэхэм нэуасэ афашыгъэх.

Красногвардейскэ районым ит еджа-

пэхэм якъэлэеджакъохэмрэ аграрнэ-промышленнэ техникумым истудентхэмрэ интерактивнэ джэгукъэхэр, мастер-классхэр афызэхащагъэх. Ныбжыкъэхэр спартакиадэм хагъэлэжъагъэх, аткэгъэ командэхэм шүхъафтынхэр аратыгъэх.

Джаш фэдэу юфтихъабзэу «Черкес

десантыр» окюфэ пэйудзыгъэ псэуплэхэм адэс цыифхэм япсауныгъэ зэрауплэ-күрэм ныбжыкъэхэр лыпльягъэх ыкы хэлэжъагъэх. Коронавирусыр къизэ-утэгъэхэм диспансеризация арагъэ-күгъ.

Адыгэ Республикэм гъэсэнгъэмрэ шэныгъэмрэкъэ и Министерствэ къы-зэритигъэмкъэ, ипсауныгъэ изытэт зэ-зыгъашэ зыштоигъо пстэуми лыр ахашыгъ, шьюущыгъо ыкы холестеринэу ахэлтыр зыфэдизир зэрагъэшлагъ. Ко-видыр къыомутэкъынным пае шэгъэн фаер цыифхэм къафалотагъ, япсауныгъэренэу лыпльэнхэ зэрэфаер агурагъэ-луагъ.

КъэлэцЫкъу лагерьхэр

Зыгъэпсэфыгъо уахътэр гъэшгэгъоньшт

Пандемием къыхэкъэу къэлэцЫкъу хэм ягъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо зэрагъакъорэм щыкъагъэхэр фэхъугъагъэх. Адыгеим и Пышшхъэ ар кыдилытээзэ, цыиф жуугъэхэр зыхэлэжъэхэрэ юфтихъабзэхэр нахь гъэшгэгъоньштэу мыгъэ зэхащэхээзэ ашынэу цыифхэм къяджагъ.

«Зыгъэпсэфыгъо ыкъи зипсауныгъэ зыгъэ-пэйтэрэ къэлэцЫкъу гъэмэфэ лагерьхэм къя-къолгэштхэм экскурсиехэр, концертхэр, зэнэ-къокъухэр ящикиагъэх. Аш пае сабыйхэм язы-гъэпсэфыгъо лъэхъан зэхээзыштэрэ министер-ствехэм программэ гъэ-шгэгъонхэр афызэхагъэу-ционхэу унашьо афэ-шыгъигъ. Аш дахиу сани-таринэ-эпидемиологическэ шапхъэхэр амы-

укъонхэм, зэпахырэ уз-хэм ащаухъумэнхэм ана-Іэ атырагъэтэн фаеу зэрэштэр къагурылоу сэлльйтэ. КъэлэцЫкъу-хэм ашхыхэрэр япсауныгъэкъи зиштуагъэ къэ-клошт шихын къабзэхэр ары, — къыуагъ аш.

Мыгъэ Адыгеим иорганизациехэм зээгъынгъэу адашыгъэмкъэ, къэлэцЫкъу 1957-рэ лагерьхэм защагъэпсэфын алъэкъишт. Аш фэшхъафхэу лагерь 91-рэ еджэнпэхэм къащызэуахышт, ахэм сабый 4884-рэ къяколпэшт.

Зэкъэмки гъэмэфэ гъэпсэфыгъо лъэхъаным Республикахэм щыпсэурэ къэлэцЫкъу мини 6,8-мэ загъэпсэфышт. Ар юфтихъэбзэ ин, сабыйхэм яфэло-фашихэм апэуагъэхъанэу сомэ миллион 71-рэ къафатуущышт.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ШъАУКЬО Аслъангугаш.

Волейбол

Зэнэкъокъур зэфахысыжьыщт

Урысаем волейболымкэ изэнэкъокъу хэлэжьэрэ хульфыгъэ командэхэр
Мыецкуапэ щизэлукагъэх.

Волей» — 3:0 (25:22, 25:21, 25:23).

Мэлтильфэгъум и 23-м зэлукагъэх.

«Динамо-МГТУ» — «Ставрополь-СГАУ» Ставрополь — 3:0 (25:15, 25:22, 25:22).

Мэлтильфэгъум и 24-м зэлукагъэх.

— 2021 — 2022-рэ ильэс ешэгъур тыухыгъэ, я 5-рэ чыптар кыдэтхыгъ, — кытиуагь Мыецкуопэ «Динамо-МГТУ-м» итренер шхьаалэу, Адыгэ Республика мэлтильфэгъум изаслуженэ тренерэу Павел Зборовскэм. — Зэфахысыжьхэр тишиштых, зичээзу ильэс зэнэкъокъум зыфэдгэхъазырыщт.

Зэхэзыщагъэр
ыкчи кындызыгъэхъэр:
Адыгэ Республика мэлтильфэгъум икчи Иофхэмкэ, Икыб къэралхэм ашыпсурэ тильэпкэгъум адярьиэ зэпхынгъэхъэмкэ икчи кындызыгъум иамалхэмкэ и Комитет

Адресир:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшчи:
385000,

къ. Мыецкуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:

52-16-79,

Редакцием авторхэм къайхыэр А4-кэ заджэхэрэх тхапэхеу зипчагъэкэ 5-м емыхъухэрээр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлхэрэ, шрифтэр 12-м нахь цыкунэ щигээхээрэх тишиштых, зичээзу ильэс зэнэкъокъум зыфэдгэхъазырыщт.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Футбол

Икхэух тигъэгушуагъ

«Зэкъошныгъ» Мыецкуапэ — «Спартак» Налтык — 1:0 (0:0).

Мэлтильфэгъум и 23-м АР-м истадион щизэдешлагъэх.

Зезыщагъэхэр: Привалов, Ежак (Шъачэ), Габадков (Владикавказ).

«Зэкъошныгъ»: Хъачыр, Кышье, Далый, Кириленко, Богатырев, Макоев (Васильев — 70), Оразаев (Гъыш, 70), Пекъу, Клурачын (лашэ, 40), Къонэ, Делэкъу (Кролов, 80).

Къэлапчъэм Игугаор дээзидзажаар 1ашэ Аңзор — 52, пенальти.

Тлупов, пенальти дидзагъэп — 26, «Спартак».

Зэлукэгъум теклонигъэр кындызэхышиштэр язэрэмийгашлэй футбол клубхэр зэнэкъокъугъэх.

Я 26-рэ такъикъым «Зэкъошныгъэм» иххумаклоу И. Оразаевым шапхъэхэр ыукууагъэх, Тлуповын дысэү пэуцугъ. Судьям пенальти ыгъэунэфыгъ. Тлуповыр «Зэкъошныгъэм» икхэлапчъэ зыдаом, Игугаор къэлепчъэпкын ыб-

гъукэ быбыгъэ, пчагъэр 0:0-у къэнэжьыгъ.

Ешлаклохэр гупчэм имызакъоу, къэлапчъэм дэжэх пхъашэу щизэнэкъокъущтыгъэх. Я 50-рэ такъикъым «Спартак» ишлаклоу Белоусовым шапхъэхэр ыукууагъэхэу судьям унашьо ышыгъ. Пенальти A. Иашэм дэгэйо ыгъэцэлэгъ, пчагъэр 1:0 хувьгээ.

«Спартак» хъагъэм Игугаор ридзэн имурадэу бэрэ ыпеклэ илтыштигъ. Я 82-рэ такъикъым «Зэкъошныгъэм» ишлаклоу Д. Кроловыр судьям ешлаклэригъэхэм фэш.

Къэбэртэе-Бэльхъяарым ифутбол клуб ишлаклохэр «Зэкъошныгъэм» икхэлапчъэ благъэу бэрэ къеклыгъэх, къэлапчъэм къылдэуагъэх, угловоир заулэрэ къатыгъ.

Ешэгъу уахтэр заухым, такъикъы 7 судьям къафхигъэхъуагъ. А. Иашэр, А. Къонэр загъорэ апэклэ илтыштигъэх, ау хъагъэм Игугаор радзэнэу чыптар ифагъэхэп. Тиухумаклохэр, анахъэу къэлепчъэлтэу Хъачыр Тамерлан цыхъашэгъуо ешлагъэх. Иэлээсэнгъээ дэгүү къыгъэльяаъозэ, Тамерлан заулэрэ Игугаом къуалэ ритыгъэп.

Еплыкъэхэр

Зэкъош республикэхэм яклубхэм язэнэкъокъу еплыгъэх Урысаем и Къэралыгъо Думэ идепутатэу Хъасанэкъо Мурат, Адыгэ Республика мэлтильфэгъум и Комитет итхаматэу Дэгужье Мурат, аш игудаа Андрей Бородиныр, нэмэгк спорт иофишилэхэр.

— «Зэкъошныгъэм» ишлаклэ хегъахь. Налтык икоманди дэгъуо ешлагъ. Зэлукэгъур зыхышиштэр къэшэгъуаеу зэрэштигъэтигуалэу теплэгъ, — кытиуагь Хъасанэкъо Мурат.

Ешлэгъухэр

Урысаем футбольымкэ изэнэкъокъу ятлонэрэ купым щыкюорэм я 27-рэ зэлукэгъухэр щизэхашаагъэх.

«Туапсэ» — «Динамо» Ст — 2:1, «Анжи» — «Чайка» — 3:6, «Кубань-Холдинг» — «Легион» — 1:0, «Форте» — «Биолог» — 2:2, «Алания-2» — «Мэшыкъу» — 1:1, «Динамо» Мх — «Ессентуки» — 5:0, «Ротор-2» — «Черноморец» — 0:5.

Чыптар

1. СКА — 59
2. «Динамо» Мх — 59
3. «Чайка» — 54
4. «Форте» — 48
5. «Кубань-Х.» — 45
6. «Черноморец» — 44
7. «Анжи» — 40
8. «Легион» — 33
9. «Биолог» — 32
10. «Туапсэ» — 32
11. «Спартак» — 30
12. «Зэкъошныгъ» — 27
13. «Мэшыкъу» — 26
14. «Динамо» Ст — 25
15. «Ротор-2» — 17
16. «Алания-2» — 11
17. «Ессентуки» — 10.

Я 28-рэ зэлукэгъухэр

29.04

«Ессентуки» — «Ротор-2»

30.04

«Динамо» Ст — СКА

«Биолог» — «Динамо» Мх

«Легион» — «Форте»

«Мэшыкъу» — «Кубань-Х.»

«Спартак» — «Алания-2»

«Чайка» — «Зэкъошныгъ»

«Черноморец» — «Туапсэ».

Зэкъошкы
пчагъэр
4487
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 790

Хэутынум узьчи
Кэлхэнэу щигт уахтэр
Сыхатыр
18.00

Зыщыхаутыр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыецкуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Редактор
шхьаалэ
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхьаалэ
игуадзэр
Мэшлээнкъо
С. А.

Пшьэдэкъыж
зыхырэ секретарыр
Жакъошыкъо
А. З.

